

SLIKA FAUST

AUTORA ISIDORA KRŠNJAVOGA

KONZERVATORSKO - RESTAURATORSKA ISTRAŽIVANJA I RADOVI

Stanje nakon provedenih konzervatorsko-restauratorskih radova

Isidor Kršnjavi: *Faust*

Zagreb, 1877.

Slika Faust značajno je djelo slikarskog opusa Isidora Kršnjavoga. Nastala je 1877., izvedena u tehnici ulja na platnu (130 x 101,5 cm). Danas pripada fondusu slikarstva Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu u čijem je vlasništvu od 2001. kada je otkupljena od slikarevog unuka dr. Bogdana Kršnjavoga. Prethodni restauratorski zahvat izveden je u MUO restauratorskoj radionici 2000. kada je slika posuđena u svrhu izlaganja na izložbi Historicizam u Hrvatskoj.

Povijest slika počesto sadrži neobične podatke pa se tako i uz ovu sliku vezuje usmena predaja o dugotrajnom, višegodišnjem radu Kršnjavoga na njoj. Recentna restauratorska istraživanja ovu su tezu i potvrdila, iako za nadogradnju ovog podatka treba provesti i dodatna istraživanja.

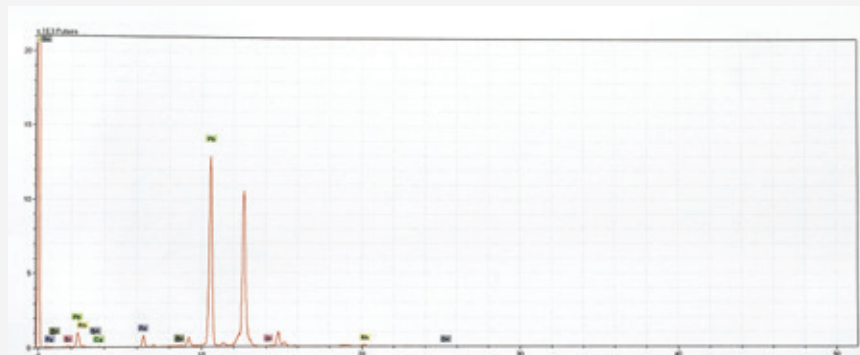
Stanje prije zahvata

Na slici su vizualno dominirale i estetski narušavale velike pukotine naročito na svijetlo sivom sloju boje kojim je oslikana pozadina iza lika. Na ostalim dijelovima su manje koncentrične pukotine naročito uz rubove donjeg dijela slike. Između pukotina nastala su udubljena koja su uzrokovala jake deformacije sloja boje i platna što je dovelo do odvajanja slojeva od nosioca. Na lijevoj strani, uz cijeli donji rub bili su uočljivi tragovi prethodne restauracije - voštani zakiti različite nivelacije. Na poleđini platna bile su vidljive mjestimične zakrpe kojima su zatvorena mjesta perforacije. Sloj polikromije je bio potamnio, s vidljivim slojem nečistoće. Usporedbom detektiranih oštećenja s pisanom dokumentacijom iz ranijeg zahvata može se zaključiti da su i tada na slici bile prisutne iste deformacije.

Istraživanja

Osvjetljavanjem slike u ultraljubičastom dijelu spektra različiti materijali različito fluoresciraju jer imaju različitu prozirnost pod UV svjetlom u odnosu na vidljivi spektar. Tako različiti pigmenti fluoresciraju u različitim bojama. Na tretiranoj slici slojevi laka jače fluoresciraju, a retuš iz ranijeg zahvata očitavaju se kao tamna mjesta obzirom da su novije datacije te ukazuju na veća oštećenja uz lijevi i donji rub.

Mikroskopska stratigrafska analiza uzoraka uzetih sa slike otkrila je nevjerojatno velik broj slikanih slojeva. Tako na uzorku uzetom sa svijetlo sive pozadine detektiran je čak dvadeset jedan sloj boje. Na ostalim uzorcima broj slojeva je nešto manji sa podlogom do deset slojeva. Prema velikom broju slojeva može se pretpostaviti kako je Kršnjavi svaki puta kada se vratio slikanju nanio novi sloj boje. Nanošenjem toliko slojeva boje, nastao je debeli sloj boje. Usljed sušenja i procesa starenja došlo je do skupljanja, te pucanja i deformiranja u vidu velikih udubljenja. Analize pigmenta pokazuju da je slikar koristio mali broj pigmenta uglavnom osnovnih tonova: olovne i cinkove bijele, smeđeg željeznog oksida, organske crne, krom oksid žute i zelene te vjerojatno za plavu ultramarin. U podlozi su detektirani olovna bijela, cinkova bijela i kalcijev karbonat.

XRF spektar uzorka lab. broj 22293, određeni elementi (elementi u tragovima) Pb, Fe (Ca, Sn, Zn)

Zatvaranje perforacije platna

Konzervatorsko-restauratorski radovi

Konzervatorsko-restauratorski zahvat izveden je 2017. u muzejskoj restauratorskoj radionici za slikarstvo i polikromnu skulpturu. Konzervatorsko-restauratorskim radovima konsolidirana su mjesta ljuštenja slojeva pomoću medija za konsolidaciju Lascaux 4176. Čišćenje je izvedeno u nekoliko faza i po slojevima. Površinska nečistoća uklonjena je 3% otopinom soli pH 7 triamonij citrata u destiliranoj vodi.

Potamnjeni lak i stari retuš uklonjeni su pomoću propanola i gela na bazi vode sastava Pemulen i trietholamin (TEA) otopljeni u vodi pH 7 i pomiješani s acetonom. Uklanjanje slojeva voska izvršeno je mehanički i smjesom benzina i izopropilnog alkohola. Perforacije platna su zatvorene unakrsno pletenim lanenim nitima i PVA ljepljivom, toplinski tretiranim.

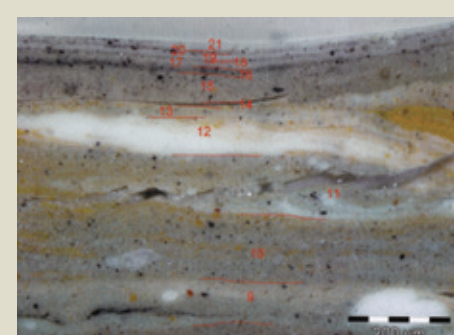
S obzirom da je veliki broj slojeva boje uzrokovao vrlo kruta udubljena na nosiocu, ravnjanje pomoću vlage nije dalo očekivane rezultate. Deformacije su se vraćale u prvobitno stanje i izazvale nepredvidivo skupljanje platna te uzrokovale nova oštećenja podloge i boje. Iz tog razloga odlučeno je da se izvorno platno, unatoč dobrom stanju, podloži novim lanenim platnom pomoću termoplastične smole, Beva 371 razrijeđena u benzenu 1:6.

Na taj način nastojalo se održati izvorni nosilac i svi slojevi ravnim. Nakon dubliranja slika je napeta na novi drveni podokvir. Nedostaci u stolu podloge nadoknađeni su akrilnim kitom i obrađeni u skladu sa izvornom teksturom. Podslikani su gvašem Winsor@Newton hladnijim, svjetlijim tonovima. Sve je izolirano slojem 6% otopinom damar smole u rektificiranom terpeninu.

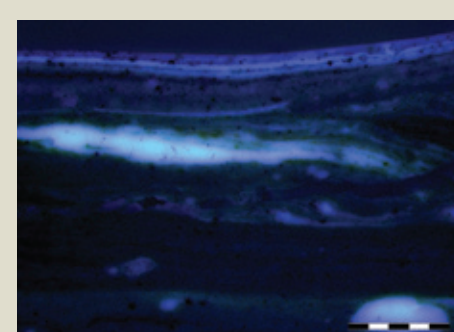
Izvršena je završna integracija retušom lazurama Maimeri restauro u smolnom mediju kao i završna zaštita lakom. Konzervatorsko-restauratorskim radovima slika je dovedena u stabilno stanje, prikladna za prezentiranje i otvorena mogućnostima za daljnja istraživanja.

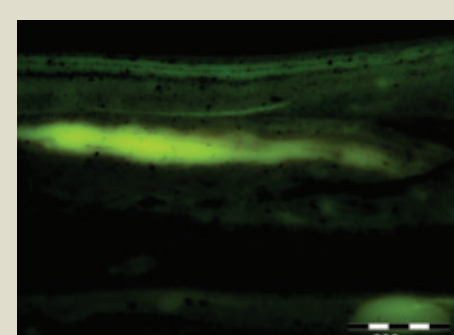
IC fotografija detalja

Mikrofotografija poprečnog presjeka uzorka lab.broj 22293 - gornji dio

Mikrofotografija poprečnog presjeka uzorka lab.broj 22293 (gornji dio) - (fluorescentno osvijetljenje pobuda 450-480 nm; emisija 515 nm)

Mikrofotografija poprečnog presjeka uzorka lab.broj 22293 (donji dio) - (fluorescentno osvijetljenje pobuda 365-395 nm; emisija 397 nm)

Stanje prije provedenih konzervatorsko-restauratorskih radova

UV fotografija

Rekonstrukcija oštećenja podloge

Podlaganje novim platnom pomoću termoplastične smole

mr art Jasminka Podgorski, konzervator-restaurator savjetnik za slike na različitim nosiocima i polikromnu skulpturu Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb